

לקחה מזוב

יוצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת אחרי-מות קדושים התשס"ו

7:39	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:10	מוצאי שבת
8:45	סוק"ש מג"א
9:21	סוק"ש גר"א
12:53	הצות

פנינים לפרשה

"וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימותו" (טז, א)
 חז"ל אומרים כי משה אמר לאהרן אחיו "בקרובי אקדש, סבור הייתי בי או בד (נוסח אחר: בי ובך), עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך". כיון שכך היה קשה למשה, למה המיתם ה', הרי יכל לקחתם חיים, כמו חנוך ואליהו שעלו חיים השמימה. אלא מה ההבדל ביניהם, שהללו לא עלו אלא עד עולם המלאכים, לפיכך יכלו לעמוד שם עם הגוף. אבל נדב ואביהו עלו עד עולם האצילות, קרוב מאד להקב"ה על כן לא יכלו לעלות עם גופם והוצרכו למות.
 זהו שאמר לו הקב"ה למשה "אחרי מות שני בני אהרן", ומדוע מתו ולא העלתם חיים, משום ש"בקרבנתם לפני ה' וימותו", רצה לומר, שקרבו לשכינה עד מאד, ולפיכך וימותו". (בשם רבי שמשון מאוסטרופלי)

"בזאת יבא אהרן אל הקדש" (טז, ג)
 במסכת הוריות (יג, א) נאמר על מעלת התורה הקדושה, "יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים". והדבר תמוה, מה ענין זה אצל זה, ומדוע ראו להחשיב את התורה דוקא מכהן גדול.
 כתב הגי"ר שלמה היימן, כי מפי הגי"ר חיים עוזר גרוזינסקי שמע מה שתירץ בזה סבו, הגאון רבי ישראל סלנטר: הנה כי כן, האדם היותר קדוש מכלל עם ישראל היה זה הכהן הגדול. היום הקדוש ביותר מכל ימות השנה הרי הוא יום הכיפורים, ואילו המקום הקדוש ביותר בתבל הוא קדש הקדשים. נקל לתאר אפוא כמה קדושה תמצא אם אך יתאחדו שלוש קדושות הללו לשעה אחת יחדיו, מה נוראה ונשגבה היא הקדושה הזו.
 אף על פי כן, אמרו חז"ל, "יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים".
 הוי אומר, קדושת התורה עוד יותר גדולה ונשגבה מכהן גדול שנכנס ביום המקודש ביותר לקודש הקדשים, ואף על פי שמאחד בזה את שלוש הקדושות הנוראות ביותר לישראל. ללמדך עד כמה מעולה וגדולה היא קדושת התורה על פני כל קדושה אחרת.
 (בשם רבי ישראל מסלנט)

"וכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם בתוך טומאתם" (טז, ז)
 "אע"פ שהם טמאים שכינה ביניהם. (רש"י)

מובא בזהר כי בשעה שמתעוררת מידת הרחמים לרדת לעולם, אזי מתלבשת השכינה בדמות אשה – אם. ומדוע דוקא באופן זה. אלא, אב ואם, שניהם אוהבים את תינוקם במידה רבה, שניהם מתבקים ומנשקים אותו בכל לבם. בכל זאת כאשר מתלכלך התינוק, מגלה האב חוסר אונים, ואין בסבלנותו לטפל בו עוד. אז האם נוטלת אותו ומטפלת בו, רוחצת ומנקה אותו, ואף כשהוא מטונף היא אינה סרה ממנו ואינה נרתעת מלנשק אותו.

כך מצינו במקרא שלנו "השוכן אתם בתוך טומאתם", ופירש רש"י "אע"פ שהם טמאים שכינה ביניהם". שכן גם בשעה שבני ישראל מתלכלכים בעבירות שכינה עמהם, רק שאז מתגלה השכינה בדמות אשה, האם, המבקשת לרחוץ את בניה מעוונותיהם ולטהרם.
 (בשם רבי חיים מוולוז'ין)

"והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה" (טז, לד)

"אחת בשנה", אמר הגי"ר יעקב יחריף מוילנא, על דרך המליצה: משל לחולה שמוכרחים להוליכו מרחק עשרות פרסאות, אל הפרופסור הגדול שבעיר הבירה, שמזדריזם להסיעו בלי שום עכוב ותחנה בדרך. אולם אם המחלה גוברת מאד, עד שהנסיעה עלולה להיות לו לרועץ, או אז מתעכבים בכל תחנה אצל רופאי העיירות, להשיב את נפש החולה בסמי מרפא, כדי שיוכל להגיע לעיר הבירה ולא ימות בדרך. כמו כן, כאשר הולכים בני ישראל בדרך הסלולה, וחולי הנפש אינם כה מסוכנים, רק חולים במקצת, כי 'אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה וטוב ולא יחטא', הרי כיון שמגיעים ליום הכיפורים ושבים בתשובה, יכולים שוב לנסוע בביטחה מיום כיפורים זה עד יום כיפורים הבא עלינו לטובה. לא כן אם מחלת הנפש מסוכנת ביותר, ולא ניתן לחכות עוד עד יום הכיפורים הבא, מזמינים מן השמים איזה יום כיפורים באמצע השנה, כמו מחלה ופגע רע שהם מעין יום הכיפורים, או מיתת צדיקים שמכפרת כמו יום הכיפורים, לא עלינו. לכן מזהירה התורה כי רק אם נטיב מעשינו "לכפר על בני ישראל מכל חטאתם" – על יד תשובה גמורה – אז יהיה יום הכיפורים רק "אחת בשנה". (בשם רבי יעקב יוסף מוילנא)

"ויעש כאשר ציוה ה' את משה" (טז, לד)
 "כשהגיע יום הכיפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו, אלא כמקיים גזירת מלך" (רש"י)

נשאלת השאלה, הלא אדרבה יותר כבוד יש בלבישת בגדי זהב מאשר בגדי לבן, אם-כן איזה יגדולה יכל למצוא בלבישתם.
 אלא שדוקא אהרן בבגדי זהב היה מתבייש משהו, מפני חטא עגל הזהב, לפיכך מצד עצמו היה מעדיף ללבוש ביום הכיפורים בגדי לבן, לבל יתבייש. אמנם הוא לבשם "כאשר ציוה ה'", כמקיים גזירת מלך. (חתם סופר)

"ואל יבא בכל עת אל הקדש" (טז, ב) פי' הרב הצדיק הק' מלובלין זצוקלה"ה עפ"י מארז"ל (כתובות נ.) ע"פ (תהלים ק"ו) "אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת", איזהו העושה צדקה בכל עת, זה המפרנס בניו ובנותיו. ועפ"י זה יבוא הכתוב "ואל יבוא בכל עת אל הקדש", פי' שע"י העובדא של "בכל עת" לחודא, ר"ל של מצות פרנסת בני ביתו. בזה לבד אין יכולים לבא אל הקדושה, אבל צריך לעסוק בתורה ובמצוות ומעשי"ט, ודפח"ח. (תולדות יצחק)

פסוק
 ובשם השל"ה כ', שעל האדם לדאוג גם בשביל בניו ובנותיו של חבירו, ובהם מגיעים אל הקודש.

"בזאת יבא אהרן" (טז, ג)
 ולא ידענו באיזה יום, ודרשו רז"ל (תורת כהנים) זה יום הכפורים.
 ונראה לי, מלת "בזאת" שהיא עולה בגימ' עם התיבות ביום כפורים.

פסוק
 דורשי רשומות אמרו, כי ג' דברים מועילים לתשובה ולבטל גזירה ולקרב הגאולה, והם קול צום ממון, שמספרם שוה, ושלשתן גימ' זא"ת וזהו (תהלים כ"ז) "בזא"ת אני בוטח", זת"ד.

וזה יש לרמוז (לקמן כ"ו מ"ד) "ואף גם זא"ת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים". דהני תלת מילי מועילים להגן בגלות לקרב הגאולה. ואפשר זה רמז (משלי יט, כא) "עצת ה' היא תקום", עצ"ת ר"ת עינוי צדקה תורה שהם הג' האמורים, ודוק והארך.
 (נחל קדומים)

"כתונת בד קודש ילבש" (טז, ד)
 הרמ"א בשו"ע (יור"ד קע"ט ב') כתב שאין מתחילין ביום שני וביום רביעי, ואין נושאין נשים אלא במילוי הלבנה, ובדבר מצוה

מתחילין בבי"ד, כגון להתחיל ללמוד מסכת, וסימן לדבר "בי"ד קודש ילבשי".
(דברי אליהו)

"כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וגו' ובחוקיהם לא תלכו"
(יח, ג) פתח הפסוק "כמעשה ארץ מצרים" וסיים "בחוקותיהם". ויש להבין את ההבדל בין מעשה לבין חוקה. וההסבר הוא: האזהרה של כמעשה ארץ מצרים מתייחסת לעצם המעשים, ואילו האזהרה של ובחוקותיהם לא תלכו באה להזהיר מפני חקוי פנימיותו של הגוי דהיינו עומק תכונותיו. הפעולה והמעשה הינם תוצאה ותולדה של התכנים הפנימיים.
(הג"ר ירוחם לייבוניץ)

"אלה החוקים והמשפטים אשר יעשה אתם האדם וחי"
(יח, ה)
לומד הנציב ש"החוקים" – אלו הכללים שעל פיהם נלמדת התורה, ו"המשפטים" הם הדינים הנלמדים והמתחדשים על פי כללים אלו, ולפי זה יתפרש "אשר יעשה אותם האדם", היינו האדם העושה ומחדש חדושי תורה והלכות מתוך למודו, "וחי בהם" – היינו העונג הרוחני לנפש, המגיע לאדם מתוך אותו לימוד.

וב"הרחב דבר" מבאר הנצי"ב שזאת כוונת בעל הלכות גדולות אשר מנה ארבע מצוות בלימוד תורה: ללמוד, ללמד, לשמור, ולעשות. "לשמור" היינו השינון והחזרה כדי שלא ישכח את לימודו. "ולעשות" היינו לחדש בתורה, וכך תתפרש כוונת אנשי כנסת הגדולה בנוסח ברכת "אהבת עולם" – תן בליבנו בינה.. ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

ומיושבת המשנה באבות: הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו ללמוד וללמד. והלומד על מנת לעשות מספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ובפשוט הדברים תמוהים וכי הלומד על מנת ללמד אין דעתו לעשות ולקיים את המצוות; ומדוע מובטח לו פחות מאשר ללמוד על מנת לעשות? והנציב מיישב לפי דרכו "לעשות" – היינו להגיע לדרגה של יכולת לחדש בדברי תורה. ולכן הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו כפי חשבונו ורצונו, רק ללמוד וללמד. אך הלומד על מנת לעשות, דהיינו, כאשר כוונתו להגיע לדרגה הגבוהה ביותר, והיא היכולת והכח לחדש בדברי תורה, אם כן מספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

וכן תתפרש הגמרא בברכות (דף י"ז) "שכל טוב לכל עושיהם" – לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה, שכל העושה שלא לשמה נח לו שלא נברא, וכבר תמהו בעלי התוספות הרי נאמר: לעולם ילמד אדם שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. וחילקו התוספות בין לימוד שלא לשמה לתועלת אחרת, לבין למוד על מנת לקנטר שהוא שילי לחלוטין. אך הנצי"ב מסביר שמאמר חז"ל מתייחס לענין העשייה והחידוש בדברי תורה, ולכן הלומד תורה כפי שכתובה ונתונה לנו, יכול אפוא להתחיל שלא לשמה ומתוך כך יגיע לדרגת לשמה. אך "העושה" דהיינו המחדש, אינו יכול להתחיל שלא לשמה, דאז חלילה יחדש חידושים שאינם לאמיתתה של תורה, ועל כן מוטב לו שלא נברא.

"ואשה אל אחותה לא תקח לצרור"

(יח, יח)
לעתיד לבוא יעשה הקב"ה סעודה לצדיקים ויתנו ליעקב כוס של ברכה לברך עליו, ויאמר: אני איני ראוי לברך מפני שנשאתי ב' אחיות שעלי נכתב בתורה "ואשה אל אחותה לא תקח" (גמ' פסחים ויומא). ולכאורה קשה הלשון שאמר יעקב "שעלי נכתב בתורה" וכי על יעקב בלבד אמרה תורה את האיסור? אלא דבאמת יש לדקדק בלשון הכתוב "ואשה אל אחותה" הרי קודם נשא אישה ואח"כ לקח את אחותה וא"כ היה צריך להיות כתוב "ואחות אל אשה לא תקח", וזהו שאמר יעקב, ודאי עצם האיסור הוא על כולם. אלא מה שכתבה התורה בלשון הזה "ואשה אל אחותה" הוא מכוון עליו כי אני לקחתי תחילה את האחות ואח"כ את האשה כי יעקב עבד בשביל רחל ולקח תחילה את אחותה ואח"כ את האשה. (פנינים יקרים)

"ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'"
(יח, ה)

"אני ה', נאמן לשלם שכר". (רש"י)
שאלה ידועה היא, מדוע כתבה תורה רק את שכר המצוות בעולם הזה, ואילו השכר הנצחי לעולם הבא לא נזכר בה כלל וכלל. אלא, אומר בעל "מעלות התורה", משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם המצוה לפלוני שיעשה איזו מלאכה, ואומר לו, ראה לעשות הדבר כרצוני, כי אני הוא המלך. שבדבריו כבר רמז לו, כי אם יקיים מצותו ישלם לו שכרו, כראוי למלך. כך כיון שכמה וכמה פעמים הזכירה תורה בקשר לעשיית המצוות, תיבות "אני ה'", ומובנם הוא "אני ה', נאמן לשלם שכר", הנה בזה עצמו כבר נזכר השכר הנצחי שהרי הקב"ה הוא נצחי. (בשם רבי אברהם רגולר)

"ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם"
(יח, כח)

הנה מקרא זה נאמר לישראל בעודם במדבר, ושבעת העמים עדיין על אדמתם, והכתוב אומר "כאשר קאה את הגוי". אתמהא.

אלא שהבורא יתברך הינו למעלה מן הזמן. עבר ועתיד הם בשוה אצלו. לכן גלוי לו שהארץ תקיא את העמים, כאילו שזה כבר אחר המעשה. דבר נפלא הוא זה לעיני כל ישראל, איך שהתורה מדברת על העתיד ממש כעל העבר, והדברים מתקיימים ומתבררים. כיוצא בזה מה שנאמר "לא מאסתים ולא געלתים" (להלן כו, מד), בלשון עבר, והוא הבטחה לעתיד, המתקיימת לעינינו בכל הדורות. כמו שכתב הרמב"ן שזה הפלא הגדול ביותר, איך אומה שלמה תתפור בכל העולם, ובכל זאת ישמרו על ציונם וישארו יהודים. (רבי אהרן קוטלר)

פנינים לפרשת קדושים

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם"
(יט, ב)
"יכול כמנוני, תלמוד לומר כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם" (ויק"ר כד, ט)

תכלית חיי האדם היא שיעשה למען הכלל, ולא אך לטובת עצמו בלבד. וכאשר כך הוא נוהג ומועיל במעשיו לזולתו, אזי כל פעולה שעושה אפילו לגופו שלו, הרי היא מתייחסת אל הקדושה. לכן כל המותרות שאינן דרושות להבראת גופו, אסורות המה, כי הנאות הללו אינן אלא לעצמו. אדם כזה, המסור ונתון בכל לבו ונפשו למען הכלל, דומה הוא להקב"ה, אשר ברא את העולם כדי להטיב עם בראיו. ברם, אדם שיהיה כל כולו ממש, ללא יוצא מהכלל, נתון כל ימי חייו עבור הכלל בלבד, זה לא ימצא. כי השוואה מוחלטת בין הקב"ה ליציר כפיו היה לא תהיה.

זהו שאמרו חז"ל "קדושתו למעלה מקדושתכם", להורות שרק הוא רצונו ומאודו להיטיב, אבל מבריותיו הוא אינו דורש זאת. כי קדושתו למעלה מקדושתם, ורק הוא יכול להיטיב עם אחרים בלא להנות עצמו כלל.

לפי רעיון זה קבע רבי עקיבא להלכה, כי "וחי אחיך עמך" – חייך קודמין לשל חברך. כמו כן דרשו חז"ל את מצות "ואהבת לרעך כמוך" רק באופן השלילי – "מה דסני עלך לחברך לא תעביד", שלא יפגע וירע לחברו. אבל בכיוון החיובי, ודאי טובת עצמו קודמת, ואינו חייב לאהוב בפועל את חברו כמוהו ממש. וזה תפקיד האדם בחייו, לאחד את רגשות אהבה לעצמו עם אהבה לזולתו, ולא לעשותן צרות זו לזו. (רבי שמעון שקופ)

"קדושים תהיו"

(יט, ב)

מפרש הרמב"ן:

"קדושים תהיו" היא המצוה לא להיות נבל ברשות התורה, לקדש עצמו במותר לו.

ומבאר הראב"ד:

אם תקדש עצמך במותר לך, מובטח אתה שלא יסיתך היצר עוד אל האיסור; כי ברגע שעולה בלבך תאוה אסורה, מיד תשא קל- וחומר לעצמך; אם במותר לי נאסרתי – באסור לא כל-שכן!

כיון שאתה נושא קל-וחומר זה, מובטח לך שאתה פורש אפילו מן ההרהור הרע, כל-שכן מן המעשה.

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו"
(יט, ג)

כותב בספרו רבי חיים-יוסף-דוד אזולאי (חיד"א):

סמך כיבוד אב ואם לשבת, רמז למה שאמרו בזוהר שכשיחדש הבן חידושים בשבת, מעטרין לאביו ואמו בעולם-הבא. וזהו שהכתוב רומז, כי יכבד ביום שבת לאביו, אף כי אחרי מותו.

מספרים על רבי אלכסנדר זיסקינד מהורודנא, בעל "יסוד ושורש העבודה", שלפני עשיית כל מצוה היה אומר שלוש פעמים "לשם יחוד" – לשם המצוה עצמה, לשם כיבוד-אב, ולשם כיבוד-אם; שכתוב בזוהר הקדוש כי בכל מצוה ומעשה טוב

שהאדם עושה, הריהו גורם נחת וכבוד להוריו בעלמא דקשוט. ובוזרה פרשת "יתרו" כתוב: "כבוד את אביך ואת אמהך" – עובדי דכשרין, דא איהו יקרא דאבוי ודאמיה! התבטלות גם כלפי רעהו שהרי בראו השי"ת בדמותו. (מכתב מאליהו)

סח רבי אריה-לייב הכהן, בנו של הי"חפץ חיים:

אבא ז"ל היה אומר לילדיו בבדיחותא: בכיבוד אב-ואם נזהרתם מעט, אבל ב"איש אמו ואביו תיראו" לא נזהרתם, מחמת שלא נודמן לכם אף פעם לקיימה, כי התהלך עמנו כרע ואח, דיבוריו ותוכחותיו היו משוחים בשמן-המור ולא הקפיד עמנו בשום פעם על כבודו, וזלת בשביל כבוד שמים

רבי אברהם-שמואל מפרסבורג היה אומר: לא רק בזמן שאדם זקוק להוריו, על מנת שיפרנסוהו במזון והלבשה, הריהו מחוייב לכבדם, אלא אפילו גם "איש" בהיותו כבר איש העומד ברשות עצמו, ואינו זקוק להם כלל, גם אז מחוייב הוא לכבדם כראוי...

"וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחוהו" (יט, ה)

וכתב רש"י: תחילת זבחתו תהא על מנת נחת רוח שיהא לכם לרצון. ולכאורה יש להבין הן הרצון הוא תנאי בכל הקורבנות ולמדים זאת מן הכתוב "יקריב אותו" וא"כ למה זה כתוב דוקא בשלמים? ואפשר לומר עפ"י מה ששמעתי פעם בשם גדול אחד שיותר קל לצום ביום כיפור לשם שמים מאשר לאכול בערב יום כפור לשם שמים, מכיוון שבאכילה בערב יו"כ מעורבת הנאת הגוף ויש צורך במאמץ מיוחד לכוון באכילה זו רק לשם שמים. וממילא, בשאר הקורבנות שאין לבעלים הנאה מבשר הקרבן אז מן הסתם בודאי כוונתו לשם שמים. אבל בשלמים שהבשר נאכל לבעלים ויכול לכוון להנאת גופו לפיכך הדגיש הכתוב "לרצונכם" – על מנת נחת רוח שיהא לכם לרצון". (אזנים לתורה)

"לא תגנובו" (יט, יא)

שני אנשים שגנבו ממון ביחד נענשים בכפל, אך שנים שגנבו נפש ביחד ומכרוהו פטורים מעונש מיתה. מבאר בעל ההפלאה את החלוק שהתורה כתבה איסור גניבת ממון בלשון רבים "לא תגנובו" ולכן שניים שגנבו חייבים אך אזהרת גניבת נפש נכתבה בעשרת הדברות בלשון יחיד "לא תגנב" ולכן שנים שגנבו פטורים. (הפלאה)

"ולא תשקרו איש בעמיתו" (יט, יא)

במסכת שבת דף קי"ח "אמר רבי יוסי: מיימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחוריי" מפרש רבי יוסף זונדל מסלנט שדובר אמת אינו צריך לחשוש שדבריו יסתרו זה את זה לכן הוא לא צריך לפתח חוש זכרון מופלג. אך מי שמרגיל עצמו בשקרים חושש שמה ימצא שקרן כאשר יסתור דבריו, ועל כן הוא מפתח חוש זכרון, ותמיד חוזר אחרוניית לבדוק האם אמר דברים אחרים אשר יגלו את קלונו וזאת כוונת ר' יוסי שהוא אמר תמיד את האמת ולא היה צריך לחזור אחרוניית במחשבתו שלא אמר דברים סותרים. (רבי יוסף זונדל מסלנט)

"ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלקיך" (יט, יב)

"ולא תשבעו" – לשון רבים. "וחללת" – לשון יחיד. הנה הלאו כולל ב' אופנים: בין שנשבע שאכל ולא אכל, או שנשבע להבא שיאכל ולא אכל, אבל חילול ה' ליכא רק במי שמשקר בשעת השבועה כלומר שנשבע על העבר שאכל ולא אכל. אבל נשבע על העתיד ולא קיים אין זה חילול ה'. (יעויין רש"י שבועות מ"ו). לכן הלאו כתוב בלשון רבים "ולא תשבעו" כי כולל את ב' האופנים לשעבר ולהבא, אבל "וחללת" כתוב בלשון יחיד כי חילול ה' יש רק בנשבע על העבר ולא על העתיד. (משך חכמה)

"לא תעשוק את רעך ולא תגזול" (יט, יג)

אי זהו עושק? זה שבא ממון חבירו לתוך ידו ברצון הבעלים, וכיון שתבעוהו, כבש הממון אצלו בחזקה ולא החזירו, כגון שהיה לו ביד חבירו הלוואה או שכירות והוא תובעו ואינו יכול להוציא ממנו מפני שהוא אלם וקשה, וע"ז נאמר "לא תעשוק את רעך". איזהו גזול, זה הלוקח ממון האדם בחזקה, כגון שחפץ בעבד ובבהמתו ונשתמש בהן, או שירד לתוך שדהו ואכל פירותיה וכל כיוצא בזה הוא גזול, כענין שנאמר (ש"ב כ"ג כ"א) "ויגזול את החנית מיד המצרי". (הרמב"ם גזילה ואבידה א, ג, ד)

וראיתי אנשים שמשתמשים בילד קטן באיזה תשמיש, ומבטיחין להם שיתנו להם אח"כ דבר מה עבור זה, ולבסוף לא יתנו להם כלום. ושלא כדון עבדי, דאיסור כבישת שכר שכיר שייך אפילו במלאכת פרוטה אחת, ואפילו בקטן שייך זה, ואפילו לאחר את זמנו אסור דשייך בו בל תלין, וכ"ש לכבוש לגמרי דאסור. (אהבת חסד)

"לא תעשוק את רעך ולא תגזול" (יט, יג)

ואגב אעתיק כאן עצה אחת הנוגעת לענין איסור גזול ועושק שכר שכיר, והיא: שכל אדם שמבקש לאדם אחר שיעשה לו איזה פעולה בשכר, יקצוב עמו המקח בתחלה, דאי לאו הכי, עלול מאד להיות גזלן ועושק שכר שכיר, אם לא ירצה להיות ותרון גדול בממונו כדי לצאת מן הספק, דהלא עפ"י רוב יצטרך האדם למאות פעולות בכל שנה. ומצוי מאד שאחר הפעולה, יש ויכוח בין האומן ובעה"ב בענין תשלום השכר. ולכשיפרדו. כל אחד חושב בנפשו שהוא נגזל מן השני. רק שאינו רוצה לריב עמו. אבל אינו מוחל לו בלב שלם, ולפעמים יש ג"כ מריבה ביניהם, ומדינא הוא כמנהג המדינה, לפי המקום והזמן, ואם יפחות לו אפילו פרוטה אחת, יקרא עבור זה מן התורה בשם גזלן ועושק שכר שכיר, ומי יוכל לידע את מנהג המדינה בכל פעולה לפי ענינה, ובעל כרחו – אם ירצה לצאת ידי חובתו בלי פקפוק – יהיה מוכרח תמיד ליתן לבעל המלאכה כפי מה שהוא רוצה, וזה ג"כ קשה מאד.

על כן הרוצה לצאת ידי שמים, יקצוב עמו בתחלה, ויצא מידי כל ספק. וגם הבעל מלאכה יוזיל לו עי"ז. כי אז הברירה בידו ליתן לאחר, ובפרט מי שהוא ת"ח בודאי יעשה כן, דאי לאו הכי – מלבד חשש גזל ועושק שכר שכיר – מצוי מאד חילול ה' עי"ז, שאינו נותן לאומן כפי רצונו, שהאומן יאמר שהת"ח גזל אותו. (תמים שפתיים)

הליכות והלכות

מקצת דיני הלכות שכר שכיר

התורה מצוה אותנו לתת שכר שכיר בזמנו וקבלו חז"ל שאם גמר את העבודה ביום לפני השקיעה חייב לשלם לו עד השקיעה ואם גמר לאחר שקיעת החמה זמנו כל הלילה.

ואם אחר את השקיעה ישתדל לתת בין השמשות לפני צאת הכוכבים.

ואפילו בערב שבת שמסיים לפני השבת חייב לתת לפני שבת. אם הוא משלם לו פעם בשבוע אז אם סיים מלאכת השבוע ביום שישי ביום חייב לתת לו לפני שבת, וכן בשכיר חודש תלוי בזמן סיום החודש ואז עובר אם לא שילם ביום סיום החודש.

אין עובר על איסור זה אלא אם יש לבעל-הבית כסף אבל אם אין לו לא עובר, ואם יש לו בפקדון אצל אחר או הלוח כסף והגיע זמן הפרעון של החוב זה נחשב כמי שיש לו כסף וחייב לדאוג לגבות את חובו ולשלם שכר שכיר בזמנו, ומוסיף החפץ חיים שאפילו אין לו רק יכול להשיג הלוואה, צריך לקחת הלוואה ולקיים מצוה דאורייתא תשלום שכר שכיר בזמנו.

ואם יש לו רק חלק מהכסף חייב לתת את מה שיש לו ויש להעיר שאפילו שילם משכורת רק לא שילם את כל המגיע לפועל גם עובר איסור "בל תלין".

אין בעל הבית עובר איסור זה אלא אם הפועל תבע את שכרו או שבא אליו להודיעו על גמר העבודה ורמו לו בזה שרוצה את שכרו אבל אם הפועל לא תובע ולא רמוז אין עובר. וכן פועל שרגיל לקבל שכרו רק שעושים חשבון את שעות העבודה ואז משלם לו שכרו, וכן אם ידוע שבעל הבית משלם רק ביום מסוים כגון יום השוק או יום שגובה חובות הלוקחות אזי במקרים אלו לא עובר באיסור זה עד יום זה (יום השוק וכדומה) עבר זמנו ולא שילם ועבר איסור תורה של בל תלין אפילו שלאחר זמן זה לא עובר איסור נוסף אבל עובר איסור דרבנן של: "אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן, ויש לו" שאיסור זה נאמר גם במצב שלא היה לבעל הבית לתת בזמנו והשיג כסף חייב מיד לשלם לפועל.

דין זה של שכירות נאמר גם בקבלנות כגון נתן לאומן לתקן כלי או מכונית למכונאי וזמן החיוב של התשלום זה בזמן שלוקח את החפץ מיד המכונאי כגון שנתן מכונית לתיקון והמוסך הודיע לו שהמכונית מתוקנת אפילו עברו כמה ימים ורק אז בא לקחת את המכונית, יעבור בעל המכונית איסור אם לא ישלם באותו יום שלקח חזרה את המכונית ולא מרגע ההודעה.

הערה חשובה: דין של שכר שכיר בזמנו נאמר רק אם בעל הבית בעצמו שכר את הפועל אבל אם שלח שליח והשליח שכר בשם בעל הבית אין השליח עובר כיון שלא הוא אחראי לתשלום ואין בעל הבית עובר כיון שהוא לא שכר בפרוש רק על ידי שליח אבל עובר איסור דרבנן "של אל תאמר לרעך, (כנזכר לעיל).

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St. 718-251-9676	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקה טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

אם האדם לא יתקן מדותיו – עלולים הם לפעול עד יום מותו. "יום לאו דוקא, אלא עד הרגע האחרון ממש.

סח רבי אליהו לופיאן זצ"ל: יודע אני מעשה שהיה עם שתי אחיות שנפלה ביניהן מריבה, והיו שונאות זו לזו ולא יכלו דבר לשלום.

לימים הגיעה שעתה של אחת האחיות להפטר מן העולם והיא התחילה לסדר את עינינה וחשבונותיה האחרונים עלי אדמות, והנה היא מוצאת כי עדיין חשבון אחד יש לה לסדר והוא הריב עם אחותה. היא ביקשה שילכו ויקראו את אחותה שתבוא להפרד ממנה. מיד נחפזה אחותה לביתה של החולה האנושה בחשבה שברצונה להתפייס עימה ברגעיה האחרונים בטרם תעבור לעולם האמת מקום שעליה למסור דין וחשבון.

כשהתקרבה למיטת החולה רמזה לה אחותה שתתכופף אליה יותר שברצונה לומר לה דבר מה.

והנה חגרה החולה את שארית תמצית כוחותיה, פתחה פיה ונשכה את חוטם אחותה עד זוב דם ואמרה בסיפוק נפשי עמוק: כל ימי הייתי מצטערת מתי יבוא לידי רגע זה ואקח נקמתי ממנה אך לא עלתה בידי, אבל עכשיו שזכיתי לכך אני מתה במנוחת הנפש, רגועה ושלוחה, כי נקמתי ממנה לפחות קצת נקמה...

וזהו שאמר הכתוב "חונך לנער על פי דרכו" – כי אם האדם לא עובד על עצמו לרסן את מידותיו הרעות בעודו בנעוריו אזי מידות אלו, כגון רגשי הנקימה והנסירה, יפעלו בו עד רגע יציאת נשמתו ממש, עד דכדוכה של נפש.

קט, א), שהכוונה היא לכל אדם ואדם באשר הוא, בבואו לעסוק בעסקי ממון, שצריך לנהוג כדיין היושב בדין ולהזהר מכל שמץ של אונאת ממון. (רבי אליהו מאיר קובנר)

"בצדק תשפוט עמיתך" (יט, טו)

"היו דן את חברך לכף זכות". (שבועות ל, ב) לכאורה, איך נעשה שקר בנפשנו לדון אדם לכף זכות בכל מקרה, ואף אם עינינו הרואות שעושה את ההיפך. מה אם-כן פישרה של מצוה זו.

חז"ל אמרו (ריש תענית) "מי שהוא עז פנים, לסוף נכשל בעבירה". והיינו, כי הבושה משמשת כמחסום ומעצור בפני החטא, וכיון שפרץ גדר הבושה כבר אין מי שיעצור בעדו מלעבור. כמו שאמרו "סימן טוב לאדם שהוא ביישן, שלא במהרה הוא חוטא".

כמו כן הוא לענין ההשפעה על אחרים. הראשון שחוטא פרץ את גדר הבושה לגמרי. השני לו, כבר אינו נזקק לעזות גדולה כמוהו כדי לחטוא, ואילו השלישי עוד פחות, אחר שנפרצה גדר הבושה בפניהם. זוהי הסיבה לחומרת חטא "חילול השם". כי החוטא בפרהסיא מחליש את עוצם הפחד, החרדה והבושה אשר הוטבעו באדם, כלפי עוונות, ונמצא מכשיל את הרבים.

מעתה מובן, שעצה זו שיעצונו חז"ל לדון לכף זכות, מטרתה עבור עצמנו, כדי שלא נמצא פתח בלבבינו לפרוץ גדר הבושה. כי אחר שנקבע בלבנו, שכולם צדיקים המה, היאך נעזי לקום ראשונים ולחטוא. לא כן כאשר ינסה האדם למצוא שמץ דופי בכל אחד, כי אז בבוא עת חולשה ורפיון, יותר עלול הוא להכשל ח"ו. (רבי יהושע ליב דיסקין)

"ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (יט, יח) אפילו רעך שהוא "כמוך" שיש לו מסחר כשלך, ומטבע העולם כל אומן שונא בני אומנותו שנדמה לו שמתחרה איתו במסחר, אעפ"כ תאהב אותו כי "אני ה'" – אנכי אוכל לספק פרנסה לשניים. (פרדס יוסף)

"ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח)

שלושה פירושים במצוות "ואהבת לרעך כמוך", אשר כל אחד מהם מציין מדרגה עליונה יותר, מביא הגר"א דסלר בספרו: (א) הרמב"ן כותב (ויקרא יט, יז) שמילת "כמוך" אינה כפשוטה, כי לב האדם לא יוכל לקבל זאת, ועוד: הרי דין הוא "חייך קודמים" על כן פירש שהמצווה היא לבטל את הקנאה – שירצה שתהיינה לחבירו כל הטובות שהוא רוצה עבור עצמו. (ב) יש בחינה אחרת למעלה מזו. כבר נתבאר ב"מכתב מאליהו" שאהבה היא תולדת נתינת. האדם שנותן – נותן הוא מעצמו וממילא יאהב את המקבל כי הוא מוצא את עצמו כלול בו. ואם ירבה מאוד את חסדו עם רעהו ימצא את כל עצמו כלול בו ויאהבו בבחינת "כמוך ממש" בלי שום הפרש. (ג) יש בחינה נעלה מזו וזוהי אהבת האדם הבאה דרך הדבקות בהקב"ה. מי שמבטל עצמו כלפי השי"ת ירגיש

"לא תעשו עול במשפט" (יט, טו)

"מלמד שהדין המקלקל את הדין, קרוי עול, שנאו ומשוקץ חרם ותועבה". (רש"י) "לא תעשו עול במשפט", מהו המשפט השנוי כאן, אמרו בגמרא "במדה, במשקל ובמשורה" (ב"מ סא, ב). ועל זה גופא אומר רש"י "מלמד שהדין המקלקל את הדין קרוי עול". נמצא שהדין אינו רק זה היושב על כס המשפט, אלא כל אדם שבא למדוד ולשקול בעיני ממונות.

מכאן ראינו למאמרו הידוע של רבי ישראל סלנטר, על מה שאמרו "לעולם יראה דין כאילו גיהנום פתוחה לו מתחתיו" (יבמות

הילולא דצדיקיא

העלון לעילוי נשמת
הצדקנית הרבנית היקרה
רחל בת שרה יגן ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

מעשה חכמים

לא תקום ולא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יא אייר	י אייר	ט אייר	ה אייר	ז אייר	ו אייר	ה אייר
רבי אברהם מסלונים מח' בית אברהם שקיעה 8:02	רבי יצחק אלפסי הר"ף		רבי ישעיה פיק מחבר מסורת הש"ס	רבי שלמה אפרים לניטשיץ מח' בלי יקר	רבי אליעזר ב"ר שם טוב פאפו	שקיעה 7:45

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה